

## Ο ΙΑΤΡΟΣ

**Κ**ΑΠΟΙΟΣ βαθύς ψυχολόγος — ο Φεουχτερσελέβεν νομίζω — έδογματίσεν ότι: ο καλλίτερος ιατρός είναι εκείνος, εις τὰς χεῖρας τοῦ ὁποίου ὁ ἀσθενὴς ἡμπορεῖ μὲν ἴσως νὰ χάσῃ τὴν ζωὴν, ἀλλ' οὐδέποτε τὴν ἐλπίδα.

Τὸ ἀξίωμα τοῦτο δὲν εἶνε μόνον ἐξόχως φιλάνθρωπον. Τὸ ἐπιβάλλει αὐτῇ ἡ ἐπιστήμη. Σήμερον ἡ ψυχοθεραπεία ἐπιτελεῖ ἀληθινὰ θαύματα. Εἶνε δὲ γνωστὸν ὅτι ἡ δύναμις τῆς ὑποβολῆς σφῆζει ἢ καταστρέφει ἐνίοτε. Ὑποβάλετε εἰς ἓνα ὑγιᾶ ἄνθρωπον τὴν ὑποχονδρίαν ὅτι πάσχει καὶ θὰ τὸν φονεύσετε ἀσφαλῶς. Πείσατε ἓνα ἄρρωστον ὅτι εἶνε ὑγιὴς καὶ πιθανὸν νὰ τὸν σώσετε.

Δὲν εἶνε βεβαίως ἔργον πάντοτε τοῦ ιατροῦ νὰ σφῆξῃ τὸν ἀσθενῆ, ὅταν ἡ ὀργανικὴ καταστροφή πρόκηται ἀναπόφευκτος. Ἄλλ' εἶνε ἔργον καὶ καθήκον ὑπέρτατον νὰ διατηρῇ καὶ ἄσθεστον ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ τὸ γλυκὺ φῶς τῆς ἐλπίδος. Ἡ ἐλπίςπραῖνει τὸν πόνον καὶ ἀποκρύπτει τὴν στυγνὴν θέαν τοῦ ἐπερχομένου θανάτου. Εἰς εἰδικὰς δὲ περιπτώσεις καὶ ἐνδυναμώνει τὸν ὀργανισμόν εἰς τὴν κατὰ τῆς νόσου ἄμυναν. Διὰ τοῦτο, οἱ ἀληθῶς σοφοὶ καὶ φιλάνθρωποι ἱατροί, ῥωννύοντες τὸ ἠθικόν καὶ τὴν πίστιν τοῦ ἀσθενοῦς, συμπράττουν μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας. Αὐτὰ πλέον εἶνε τόσον κοινὰ καὶ στοιχειώδη, ὥστε τὰ γνωρίζουν καὶ οἱ πρωτοτεῖς φοιτηταὶ τῆς ἱατρικῆς.

Τί θὰ ἐλέγετε ὅμως διὰ τὸν ἀλλόκοτον ἐκεῖνον ἱατρόν, ὅστις ἔργεται ἔξαφνα καὶ ἐκσφενδονίζει κατὰ πρόσωπον τοῦ ἀνυπόπτου ἀσθενοῦς, ἀπεριφράστως, τραχύτατα, ὀμότατα—τὴν τρομερὰν εἰδησιν τοῦ ἐνεδρεύοντος θανάτου;

Καὶ ὅμως παρέστην σχεδὸν μάρτυς εἰς τοιοῦτόν τι ἔγκλημα, διαφεύγων ἀτυχῶς τὰ ὅρια τῆς ποινικῆς δικαιοδοσίας, καὶ τὸ ὅποῖον διέπραξεν ὄχι πλέον ἀδέξιός τις νεαρὸς ἀσκληπιάδης, ἀλλ' ἱατρός σοβαρός, ἀξιῶν θέσιν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τῇ κοινωνίᾳ.

Θὰ ἤθελον νὰ διαλαλήσω ἐδῶ μεγαλοφώνως τὸ ὄνομά του. Ἀλλὰ θέλω νὰ στιγματίσω τὴν πράξιν καὶ ὄχι τὸ πρόσωπον. Νὰ ὑπομνήσω

δὲ καὶ εἰς ἄλλους τυχὸν ἀσπλάγχνους ἢ ἐπιπολαίους καὶ ἀψυχολογήτους συναδέλφους του, ὅτι εἰς τὸν δεκάλογον τοῦ ἱατρικοῦ ἐπαγγέλματος ὡς πρώτη καὶ κυρία ἐντολὴ δέον νὰ ἀναγράφεται τὸ αἰσθημα τῆς φιλανθρωπίας.

\*\*

Ἡ μικρὰ σπαρακτικὴ τραγωδία, τὴν ὁποίαν ἐδημιούργησεν ἡ ἐλαφρότης, ἡ ἀναισθησία, ἡ θηριωδία—ἀν θέλετε—τοῦ ἱατροῦ, ἐξετυλίχθη ὑπὸ τὰ ὄμματά μου, ἐντὸς τῆς ἀκτίνος τῆς συνοικίας μου, εἰς ἓν πτωχικὸν σπιτάκι, ὅπου κατέκειτο πάσχων ἐκ φυματιώσεως ἓνας ταλαίπωρος οἰκογενειάρχης.

Δὲν περιγράφω τὴν εἰκόνα τῆς ἀθλιότητος· τὴν μαντεύετε ὅλοι. Ὅταν παύσῃ τὸ ἡμερομίσθιον τοῦ ἐργατικοῦ καὶ κλονισθῇ διὰ παντός ἡ υἡγεία του, τετέλεσται! Ἡ συμφορὰ συνεπληρώθη ἤδη.

Ὁ ἱατρός, περὶ τοῦ ὁποίου ἔμιλῶ, ἐκλήθη παρὰ τὴν κλίνην τοῦ ἀπηλπισμένου. Ὅχι βέβαια διὰ νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν υἡγείαν, καὶ μαζί με αὐτὴν τὸν ἄρτον καὶ τὴν χαρὰν εἰς τὸν πρῶτον γελαστὸν οἶκον. Ἡ νόσος ἦτο ἀδυσώπητος, καὶ ἡ καταστροφὴ προσεχὴς καὶ βεβαία. Αἱ ἱατρικαὶ ἐπισκέψεις ἀπέβαινον περιτταὶ καὶ ἀσκοποὶ, ἀφοῦ μάλιστα ἐκινδύνευον νὰ μείνουν καὶ ἄνευ πληρωμῆς! Τόσον ἀλτρουϊσμόν δὲν περιμένει κανεὶς πάντοτε ἀπὸ τοὺς ἱατροὺς, ἀφοῦ δὲ ὑπάρχουν καὶ ἱερεῖς ἀρνούμενοι ἀναφανδὸν νὰ συνοδεύσουν πτωχικὴν κηδεῖαν πρὶν ἢ προπληρωθοῦν τὸ τίμημα τῶν νεκρῶσίων εὐχῶν των.

Ὁ ἱατρός ἦλθε δις καὶ τρίς, ἀνωφελῶς βέβαια καὶ διὰ τὸν ἄρρωστον καὶ δι' ἑαυτὸν ἰδίως. Ἡδύνατο ἀξιόλογα νὰ φύγῃ καὶ νὰ μὴ ἐπανεέλθῃ πλέον. Ἦτο ὁπωσοῦν δικαίωμά του. Ἀλλὰ, πρὶν φύγῃ, εἶχε τὸ καθήκον, στοιχειῶδες ἀνθρωπισμοῦ καθήκον, νὰ γλυκάνῃ καὶ τὸν πόνον τοῦ δυστυχοῦς ἐτοιμοθανάτου μετὰ τὸ χιμαιρικόν, ἔστω, βάλσαμον τῆς ἐλπίδος, τὴν ὁποίαν ἡ Πρόνοια τόσον σοφῶς ἔθηκε καὶ παρ' αὐτὸ ἀκόμη τὸ χεῖλος τοῦ τάφου. Τὴν ἀσήμενον αὐτὴν καὶ ἀζημιώτον θυσίαν δὲν παραλείπει, νομίζω, οὐδ' αὐτὸς ὁ αἰμοχαρὴς δῆμιος ὅταν ὀδηγῇ τὸν κατὰδικον ἐπὶ τῆς λαιμητόμου. Πρὶν τοῦ ἀποκόψῃ τὴν κεφαλὴν, τοῦ ἀπευθύνει ὀλίγας λέξεις ἐγκαρτερήσεως. Τὸ καθήκον αὐτὸ ἐπετελεῖ καὶ ἡ δύσμοιρος σύζυγος τοῦ ἀσθενοῦς ἐν τῇ ἀλλοφροσύνῃ τῆς ἀπελπισίας της, συγκρατοῦσα δὲ ὑπερανθρώπου ἀγῶνος τὴν ψυχικὴν της τρικυμίαν. Κρυφά, εἰς τὸ ἄλλο ὄμματιον, ἀνελύετο εἰς δάκρυα, εἰς βωθοὺς ὀλολυγμούς. Ἀλλ' ὅταν ἐκαλεῖτο καὶ ἔτρεχεν παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ἀγαπημένου της, ἐσπόγγιζεν ἐν σπουδῇ τὰ βουρνωμένα της μάτια, ἡ ζοφερά μορφὴ της ἐφωτίζετο μετὰ τὴν λάμψιν ἐνός ψευδοῦς μειδιάματος, καὶ μαζί μετὰ τὸ ψευδὲς παρηγορικὸν φάρμακον τὸν ἐπότηζε καὶ μετὰ τὴν ματαίαν φεῦ! καὶ ἀνυπαρκτον, ἀλλὰ καὶ τόσῃ γλυκεῖαν ἐλπίδα.

Θὰ ἤξευρε δὲ βέβαια ὁ περίεργος ἐκεῖνος ἱατρός ὅτι ἡ φύσις τῆς ἀσθενείας εἶνε παραδόξως τοιαύτη, ὥστε ὁ φθισαὶν οὐδέποτε ἢ σπανιώτατα ὑποπτεύει τὸν κίνδυνον, ἐλπίζει πάντοτε, πλάττει ἐν τῇ παροξυσμῷ μάλιστα τοῦ πυρετοῦ ὄνειρα καὶ σχέδια μέλλοντος, καὶ

ἔχεται στερρῶς τῆς ζωῆς τόσῳ μᾶλλον, ὅσον αὐτὴ βαθμηδὸν καὶ λεληθότως τῷ διαφεύγει. Οὕτω δέ, κατὰ θεϊὰν οἰκονομίαν, ἡ ἐλπίς σβύνει σιγὰ-σιγὰ σχεδὸν μὲ τὴν τελευταίαν πνοὴν τῆς ζωῆς.

\* \*

Αὐτὸ ἀκριβῶς συνέβαινε καὶ κατὰ τὸ θλιβερόν αὐτὸ δράμα μέχρι τῆς κρίσεως στιγμῆς, πρὶν ἢ δηλαδὴ ἡ στυγνὴ ὠμότης τοῦ ἱατροῦ ἐκδιᾶσθαι τὴν λύσιν καὶ τὸ μετατρέψῃ εἰς τραγωδίαν ἀπεριγράπτου φρικαλεότητος. Ὁ Χάρος ἦτο ἐκεῖ ἀπὸ πολλοῦ καὶ παρεμόνευσεν τὸ θῦμα του, τρομερὸς καὶ ἀπαίσιος· ὅλοι ἠσθάνοντο τὴν παρουσίαν του, καὶ ἡ παγερά του θέα συνέσφιγγε ὄλων τὴν ψυχὴν. Εἰς μόνον δὲν τὸν ἔδλεπεν· οὔτε κἂν ὑπόπτειν τὴν ἐμφάνισίν του. Ὁ ἀσθενής. Ἡ ἐλπίς παρενέθετεν ἀκόμῃ πρὸ τῶν ἀνοικτῶν ὀφθαλμῶν του τὴν βοδίζουσαν καὶ διαγελῶσαν ἀχλὺν τῆς.

Ἐξαφνα, κατὰ τὴν κρίσιν ἐκείνην περίοδον, ἐμφανίζεται ὁ ἱατρός. Εἶχε προσκληθῇ μὲ δάκρυα, μὲ ἱκεσίας. μὲ ἐπικλήσεις σπαρκτικὰς ἀπὸ τὴν ταλαίπωρον γυναῖκα. Νὰ κάμῃ τί; Τίποτε. Νὰ ζωογονήσῃ μόνον, μίαν ἀκόμῃ φορὰν — τὴν ὑστάτην ἴσως, τὸ φῶς τῆς ἐλπίδος εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ βασανιζομένου πλάσματος. Ἄ! ὁ ἱατρός δίδει τοῦλάχιστον θάρρος καὶ δύναμιν διὰ τὸν θάνατον, ὅταν δὲν ἡμπορῇ νὰ δώσῃ τὴν υγιάν καὶ τὴν ζωὴν. Ἄς ἔρχεται κάποτε πρὸς παραμυθίαν κἂν, διὰ νὰ μὴ ὑποψιασθῇ καὶ σπαραχθῇ ὁ προσφιλὴς τῆς ἄρρωστος ὅτι τὸν ἐγκατέλειπε πλέον ἢ ἐπιστήμη....

Καὶ ὁ ἱατρός πιεσθεὶς, ἀσγᾶλλον, ἀδημονῶν ἐπανήλθεν. Ὅχι ὅμως ὡς ἄγγελος παρηγορίας, ὡς ἀνεμένετο. Ἐνέσκηψε βλοσυρὸς καὶ ἄγριος, ὡς θύελλα μαινομένη:

— Μά, χριστιανέ μου, τί μὲ φωνάζετε κάθε λίγο καὶ λιγάκι;... Τί νὰ σοῦ κάμω;... Δὲν καταλαβαίνεις πῶς ἡ ἄρρώστια σου εἶναι ἀθεράπευτη, καὶ σήμερα-αὔριο θὰ πεθάνῃς;

Μὲ αὐτὰ τὰ θαυμάσια λόγια ἐκεραύνωσε τὸν ὀχληρὸν ἐτοιμοθάνατον ὁ ἀμίμητος ἱατρός. Εἰς τὸ ἀπροσδόκητον ἄκουσμα βεβαίως θὰ ἀνετριχίασεν ἐκ φρίκης καὶ αὐτὸς ἀκόμῃ ὁ ἐνεδρεύων καὶ ἀνυπομονῶν θάνατος.

Εἶνε ἀνάγκη ἄρᾳ γε νὰ διεκτραγωδήσῃ τις τὰς σκηνὰς αἱ ὁποῖαι ἐπηκολούθησαν;

Ὁ ἄρρωστος δὲν ἐξέπνευσεν ἀμέσως. Θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον ἂν τὸ κτύπημα ἐπῆρχετο κεραυνοβόλον. Ἄ! μερικοὶ ἱατροὶ δὲν γνωρίζουν οὔτε πῶς κἂν φιλανθρωπότερον νὰ φονεύουν τοὺς ἀσθενεῖς των. Ὁ ἄρρωστος, εἰς τὰ μάτια τοῦ ὁποίου ἔσθυσεν ἔν ἀκαρεῖ ὅλος ὁ κόσμος, ἔζησεν ὀλίγον ἀκόμῃ καὶ ἐπάλαψε τὸν φρικωδέστερον τῶν ἀγῶνων.

Ἄλλ' εἰς τὴν ἰδίαν του ψυχὴν εἶχεν ἀποθάνει πλέον ἀπὸ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης στιγμῆς. Ὁ ἱατρός τοῦ ἐφόνευσεν τὴν ἐλπίδα, τὸν ἐθανάτωσε ζωντανόν, ἀλλὰ δὲν τὸν ἀπετελείωσεν ἀμέσως. Πόσον εὐσπλαγχνικώτερος θὰ ἦτο ἂν τὸν ἐφόνευσεν συγχρόνως καὶ κατὰ τὸ σῶμα!

\* \*

Θὰ ἤθελα νὰ ἐρωτήσω τὸν χαριτωμένον αὐτὸν ἱατρὸν, ὅχι πλέον ἐν ὀνόματι τῆς φιланθρωπίας καὶ τοῦ ἠθικοῦ νόμου, τὸν ὁποῖον ἐβεβήλωσεν, ἀλλ' ἐν ὀνόματι αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ δικαιώματος τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς: Γνωρίζει ἀρά γε ὅτι διέπραξε μίαν πραγματικὴν ἀνθρωποκτονίαν; ὅτι ἐπέσπευσε τὸ τέλος καὶ ἀφῆρεσε τὰς ὀλίγας ὑπολειπομένας ἡμέρας ἐνὸς ἀνθρωπίνου πλάσματος;

Θὰ μοῦ εἰπῇ ἴσως ὅτι, προκειμένου περὶ ἀποφασισμένων ἀσθενῶν, ἡ σύντομος διαδικασία εἶνε ἡ προτιμότερα. Γλυτώνουν βέβαια μίαν ὥραν ἀρχήτερα καὶ αὐτοί, καὶ ὁ ἱατρός, καὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ σπιτιοῦ. Εἰς πολλὰ μάλιστα, λέγουν, ῥωσικὰ νοσοκομεῖα, καὶ ἀλλαχοῦ ἴσως, οἱ ἱατροὶ ἐξ αἰσθήματος οἴκτου πρὸς τοὺς βαρυαλγοῦντας ἀνιάτους, συντέμνουν τὸ ἀναπόφευκτον τέλος δι' ἀκαριαίων δηλητηρίων. Αὐτό, πιθανὸν νὰ ἔχῃ καὶ κάποιον πρόσχημα φιλανθρωπίας. Ὁ πᾶσων, ῥοφᾷ μετὰ τοῦ πρωσικοῦ ὀξέος τὸν λυσίπονον θάνατον καὶ τὴν αἰωνίαν γαλήνην. Μολονότι, ἐσχάτως ἀκόμη ἀνεκινήθη τὸ ἄλυτον κοινωνικὸν ζήτημα ἂν ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἱατρὸν ἐπὶ οἰαδήποτε προφάσει νὰ ἀφαιρέσῃ καὶ τὰς ὀλίγας, ἔστω, ὑπολειπομένας στιγμὰς τοῦ ἀγωνιῶντος ἀνιάτου.

Ἄλλ' ἐδῶ, εἰς τὴν περίστασιν αὐτήν, ὁ ἱατρός διέπραξε καὶ τι ὤμότερον καὶ θηριωδέστερον. Δὲν ἐπετάχυνε μόνον τὴν καταστροφὴν. Ἀπεκάλυψε ὅλην τὴν φρίκην καὶ ὅλον τὸν ἀποτροπιασμὸν τοῦ θανάτου εἰς τὰ ὄμματα τοῦ προγεγραμμένου θύματός του.

Ἄτυχῶς ἡ ποινικὴ νομοθεσία εἶνε ἀτελής καὶ δι' αὐτὸ τὰ κενὰ αὐτῆς ὑποτίθεται ὅτι συμπληροῖ μόνον τὸ ἠθικὸν συναίσθημα, τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν εἶνε δυνατόν νὰ συγκινήῃ τὰς λιθίνους καρδίας. Ἄλλ' ἐγὼ, ἂν εἶχον τὴν ἐξουσίαν, θὰ ἐνέκλειον τὸν ἐξοχώτατον αὐτὸν ἱατρὸν, ἂν ὅχι εἰς τὰς φυλακάς, ἐξάπαντος ὅμως εἰς τὸ φρενοκομεῖον!

ΚΩΝ. Φ. ΣΚΟΚΟΣ

## ΕΔΩ Κ' ΕΚΕΙ

## Συμβουλὴ φίλης

Ἡ Κική. — Τί λές, Κοκώ, τί μὲ συμβουλεύεις; Νὰ πανδρευθῶ ἢ νὰ βρῶ κανένα ἐραστήν; ...

Ἡ Κοκώ. — Χμ! Τὸ πρακτικώτερον εἶνε νὰ ζάνης ... καὶ τὰ δύο!

## Αἰσθηματικαὶ διαχύσεις

Ἐκείνη. — Πές μου τὴν ἀλήθεια, Γιάγκο: ἂν μοῦ πᾶσῃ τὸ λαχεῖον τῶν 100,000, θὰ μ' ἀγαπήσῃς;

Ἐκεῖνος. — Αὐτὸ δὲν τὸ ξέρω. Βέβαια ὅμως θὰ σε νυμφευθῶ ...